

θάλασσα

θάλασσα, η, ουσ. [<αρχ. θάλασσα], η θάλασσα. **α.** η επιφάνεια της θάλασσας: «έκανε ελεύθερη κατάδυση είκοσι μέτρα κάτω απ' τη θάλασσα». **β.** το νερό της θάλασσας: «ήπια θάλασσα κι άρχισε να βήχει || ήταν βρόμικη η θάλασσα και δε βουτήξαμε». (Ακολουθούν 48 φρ.)·

- *αγρίεψε η θάλασσα*, άλλαξε απότομα προς το χειρότερο, έπασε τρικυμία, θαλασσοταραχή: «ξαφνικά σηκώθηκε δυνατός αέρας κι αγρίεψε η θάλασσα»·

- *άμα πέσεις στη θάλασσα, θα κολυμπήσεις*, δηλώνει αναγκαστική προσαρμογή, σύμφωνα με τις ιδιαίτερες συνθήκες που διαμορφώνονται: «έστειλα το γιο μου να σπουδάσει στην Ευρώπη και κάνω χίλιες δυο δουλειές για να του στέλνω τα χρήματα που του χρειάζονται. -Άμα πέσεις στη θάλασσα, θα κολυμπήσεις». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το εμ·

- *άνθρωπος στη θάλασσα!* βλ. λ. [άνθρωπος](#)·

- *άνθρωπος της θάλασσας*, βλ. λ. [άνθρωπος](#)·

- *ανοιχτές θάλασσες*, τα πελάγη, οι ωκεανοί: «είναι επικίνδυνο για τα ιστιοφόρα να ταξιδεύουν στις ανοιχτές θάλασσες»·

- *βλέπω θάλασσα και ουρανό*, (ιδίως για ναυτικούς) ταξιδεύω σε ανοιχτές θάλασσες: «ξεκινήσαμε απ' το λιμάνι της Θεσσαλονίκης για την Αλεξάνδρεια κι επί μέρες βλέπαμε θάλασσα κι ουρανό». (Λαϊκό τραγούδι: *πέλαγο θα σκίσω μακρινό, θάλασσα θα βλέπω κι ουρανό, μα η συντροφιά μου θα 'σαι εσύ πάντα ο νους μου θα 'ναι στο νησί*)·

- *βρίσκω θάλασσα*, συναντώ τρικυμία, θαλασσοταραχή: «κάθε φορά που βρίσκει θάλασσα το πλοίο της γραμμής, αργεί να 'ρθει στο νησί»·

- *γλύκανε η θάλασσα*, ηρέμησε: «όλη τη μέρα είχε τρικυμία, προς το απόγευμα όμως γλύκανε η θάλασσα»·

- *δια θαλάσσης*, (για συγκοινωνίες ή μεταφορές) που γίνονται από τη θάλασσα: «πήγε στη Ρόδο δια θαλάσσης, γιατί φοβάται τ' αεροπλάνο»·

- *είναι γυαλί η θάλασσα ή η θάλασσα είναι γυαλί*, βλ. λ. [γυαλί](#)·

- *είναι καθρέφτης η θάλασσα ή η θάλασσα είναι καθρέφτης*, βλ. λ. [καθρέφτης](#)·

- *είναι λάδι η θάλασσα ή η θάλασσα είναι λάδι*, βλ. λ. [λάδι](#)·

- *είναι σαν το ψάρι στη θάλασσα*, βλ. λ. [ψάρι](#)·

- *είναι τζάμι η θάλασσα ή η θάλασσα είναι τζάμι*, βλ. λ. [τζάμι](#)·

- *έπεσε στη θάλασσα*, αυτοκτόνησε ή προσπάθησε να αυτοκτονήσει πέφτοντας στη θάλασσα: «είχε διάφορα ψυχολογικά προβλήματα κι έπεσε στη θάλασσα». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το *πήγε*, από το ότι για να φτάσει κανείς στη θάλασσα, πρέπει να διανύσει και κάποια απόσταση·

- *έχει θάλασσα*, υπάρχει θαλασσοταραχή, υπάρχει τρικυμία: «επειδή έχει θάλασσα, απαγορεύτηκε κάθε απόπλους»·

- *έχει πολλά ψάρια η θάλασσα*, βλ. λ. [ψάρι](#)·

- *έφαγε τη θάλασσα με το κουτάλι*, είναι πολύπειρος ναυτικός λόγω των πολλών δοκιμασιών που πέρασε, και,

κατ' επέκταση, λέγεται για κάθε άτομο που είναι πολύπειρο στη ζωή: «βρίσκει πάντα τον τρόπο να ξεπερνάει τις δυσκολίες που του τυχαίνουν, γιατί είναι άνθρωπος που έφαγε τη θάλασσα με το κουτάλι»·

- *έχει η θάλασσα νερό; ή έχει νερό η θάλασσα;* (ειρωνικά) λέγεται για κάτι που είναι οφθαλμοφανές: «αν πέσεις απ' τον έκτο όροφο θα σκοτωθείς, έτσι δεν είναι; -Τώρα τι μου λες, έχει η θάλασσα νερό;»·

- *ζωή χωρίς χιούμορ, θάλασσα χωρίς αλάτι*, βλ. λ. [ζωή](#)·

- *θα πέσω στη θάλασσα*, βρίσκομαι σε απελπιστική κατάσταση: «έχω τόσα πολλά προβλήματα, που θα πέσω στη θάλασσα να ησυχάσω». Πολλές φορές, μετά το *θα* της φρ. ακολουθεί το *πάω*, από το ότι για να φτάσει κανείς στη θάλασσα, πρέπει να διανύσει και κάποια απόσταση·

- *θα σε ρίξω στη θάλασσα*, θα σε τιμωρήσω σκληρά, παραδειγματικά: «αν σε δω να κοροϊδεύεις ξανά γέρο άνθρωπο, θα σε ρίξω στη θάλασσα»·

- *μαλάκωσε η θάλασσα*, βλ. φρ. *γλύκανε η θάλασσα*·

- *με πειράζει η θάλασσα*, βλ. φρ. *με πιάνει η θάλασσα*·

- *με πιάνει η θάλασσα*, μου προκαλεί ναυτία η δια θαλάσσης μεταφορά (με πλοίο, με βάρκα) ή μου προκαλεί ναυτία η θαλασσοταραχή: «είχε πολλά μποφόρ και μ' έπιασε η θάλασσα»·

- *ο σταυρός της θάλασσας*, βλ. λ. [σταυρός](#)·

- *όποιος κατουράει στη θάλασσα, το βρίσκει στο αλάτι*, βλ. λ. [αλάτι](#)·

- *όποιος κερδίζει στη στεριά και θάλασσα γυρεύει, ο διάβολος του κώλου του κουκιά του μαγειρεύει*, είναι πολύ επικίνδυνο για κάποιον που ασχολείται με κάποια σίγουρη και κερδοφόρα επιχείρηση να επιχειρεί αμφίβολα ή παράτολμα οικονομικά ανοίγματα: «έχεις μια χαρά δουλειά κι άσε τα σάλτα που ονειρεύεσαι, γιατί, όποιος κερδίζει στη στεριά και θάλασσα γυρεύει, ο διάβολος του κώλου του κουκιά του μαγειρεύει». Από το ότι τα κουκιά ως φαγητό είναι για πολλούς ανθρώπινους οργανισμούς βλαβερά έως θανατηφόρα·

- *οργώνω τις θάλασσες*, είμαι ναυτικός που πέρασα μεγάλο μέρος της ζωής μου ταξιδεύοντας στις ανοιχτές θάλασσες: «έχει πάει και στα πιο απίθανα μέρη της γης, γιατί χρόνια ολόκληρα στα εμπορικά όργωσε τις θάλασσες». (Λαϊκό τραγούδι: *μ' ένα καράβι φορτηγό τις θάλασσες οργώνω κι αυτό, αγάπη μου γλυκιά, το κάνω για σένα μόνο*). Συνήθως μετά το ρ. της φρ. ακολουθεί το *όλες*·

- *παίρνω τις θάλασσες*, ταξιδεύω με πλοίο ως ναυτικός: «επειδή ήταν φτωχός, πήρε τις θάλασσες για να θρέψει την οικογένειά του». (Λαϊκό τραγούδι: *πήρα τις θάλασσες για να σε ζήσω και σαν κυρία να σε κρατήσω*)·

- *πέφτω (και) στη θάλασσα (για κάποιον)*, βλ. συνηθέστ. *πέφτω (και) στη φωτιά (για κάποιον)*, λ. *φωτιά*·

- *πουτάνα θάλασσα που σε γαμάν τα ψάρια*, βλ. λ. *πουτάνα*·

- *πυρ, γυνή και θάλασσα*, βλ. λ. [γυνή](#)·

- *ρίχνω στη θάλασσα (κάποιον)*, ξεφορτώνομαι κάποιον αντιμετωπίζοντάς τον ως εξιλαστήριο θύμα, ως αποδιοπομπαίο τράγο: «για να βγουν αυτοί στον αφρό, έριξαν στη θάλασσα τον υποδιευθυντή της επιχείρησης»·

- *σε στεριά και θάλασσα*, βλ. λ. [στεριά](#)·

- *σπέρνω στη θάλασσα*, ματαιοπονώ: «να πεις του φίλου σου πως, αν δεν έχει λεφτά, να μην ξεκινήσει καμιά δουλειά, γιατί χωρίς λεφτά σπέρνει στη θάλασσα»·

- *στη θάλασσα να τον στείλεις, άμμο δε βρίσκει*, βλ. συνηθέστ. *στη θάλασσα να τον στείλεις, δε θα σου φέρει*

νερό·

- στη θάλασσα να τον στείλεις, δε θα σου φέρει νερό, είναι πολύ ηλίθιος, πολύ βλάκας ή πολύ ανίκανος: «μην του αναθέσεις καμιά δουλειά, γιατί, στη θάλασσα να τον στείλεις, δε θα σου φέρει νερό». Συνών. *δεν μπορεί να βρει καφέ στη Βραζιλία*·

- τ' αλογάκι της θάλασσας, βλ. λ. αλογάκι·

- τα κάνω θάλασσα, **α.** αποτυχαίνω εντελώς να φέρω σε πέρας κάποια δουλειά ή υπόθεση, προκαλώ αναστάτωση ή μπερδεμα: «σ' άφησα μια βδομάδα στο πόδι μου και τα 'κανες θάλασσα». **β.** συμπεριφέρομαι ανάρμοστα, αταίριαστα με την περίπτωση ή την κατάσταση: «μια φορά σ' έβαλα στα σαλόνια και τα 'κανες θάλασσα». Από την εικόνα της φουσκωθαλασσιάς ή της τρικυμίας, κατά τη διάρκεια της οποίας, όταν βγει το κύμα έξω στη στεριά, φαίνονται όλα σαν θάλασσα, επιφέροντας και καταστροφή. (Λαϊκό τραγούδι: **θάλασσα τα 'χεις κάνει θάλασσα** και για σένα τη ζωή μου χάλασα)·

- της θάλασσας τα ψάρια δεν μπαίνουν μόνα τους στον νταβά, βλ. λ. [νταβάς](#)¹·

- το μάτι της θάλασσας, βλ. λ. [μάτι](#)·

- το τηγάκι στη φωτιά, το ψάρι στη θάλασσα, βλ. λ. ψάρι·

- τον ήπιε η θάλασσα, βλ. συνηθέστ. τον πήρε η θάλασσα·

- τον κατάπιε η θάλασσα, βλ. φρ. τον πήρε η θάλασσα·

- τον έφαγε η θάλασσα, βλ. συνηθέστ. τον κατάπιε η θάλασσα·

- το πήρε η θάλασσα, έχασε τη ζωή του σε ναυάγιο, πνίγηκε: «είχε ένα γιο ναυτικό, που τον κατάπιε η θάλασσα»·

- τώρα που έγινε η θάλασσα γιαούρτι, χάθηκαν τα κουτάλια ή τώρα που έγινε η θάλασσα γιαούρτι, χάσαμε τα κουτάλια, βλ. λ. [γιαούρτι](#)·

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας